

Malohanácké texty

Mgr. František Václavek

Malohanácké texty

Mgr. František Václavěk

Malohanácké texty

Emil Sic: Málá Haná nepůvabná ?

Povidal mistr paletě :

„Co be se malovat zde dalo ?

Deť je to na zátiši veleky

a na panorama málo“.

Já na to: „Mistře, honem přeškol se,

radim ti v poslední hodino.

Ešle zde nevidíš nic pjeknyho,

tak nehoževíš rodino !“

Jan Stoupal: Cimburk

Tře století zobe časo

lámo tvy zdě, zašlo kráso,

vichor s dyšťem nad hlavo buráci,

kos za kosem hrad se ztráci,

votvřená hradni brána

marně čeká svyho pána,

zbrani třesk a řehot koni,

jož toť nigdá nezazvoni.

Eduard Stopka: H_o kostelička

Žádné beste nevjeřele, jak je ho nás krásně.

V hodolich se zelenijo zalesněny stráňe,

na vechodě vodpočivá rovňe Malá Haná,

na západě se votvirá v lesich stará brána...

Kolek vjeku ta vid'ela, kolek pronárodo,

hele Witolda Litewskiho, jak jel na porado.

Daun a Laudón přes ňo jezdil a poháňel Prajze,

chtěle todemtok položet haž do Prahe glajze.

Takele Tataři zde bele, Jevičko spálele,

jenom malé kosteliček tadele zanechale.

Emil Sic: Óda na Borockó vodo

Borotinská pálenice leži bokem zámečko,

vaří se tam šlihovice v šamotovym hrnečko.

Do hrnečka břečka dá se, (dvje sta litru, ne-le vic)

tvrdy dřivi překládá se, haž hod'elá selné hic.

A tem horkem vevaří se všecek neřád z kadrátek

a pak s trobke pálenice teče bílé špagátek.

Je-le selné (ten špagátek), pokropi se vodičko,

pak se pjekně propočítá pro strečka hele tetičko.

Pak još mužeš šlihovičko, vechladlo a zdaňeno,

do flašt'eček zašpontovat a vopostit d'edino.

Deš se koncem listopado pliskanice honijo,

všecke ceste k Borotino kadrátkama vonijo.

Gdo navštivi pálenico – hele deš slabé pind'ura-

deš se vraci, má „čepico“, citi se jak Cimbura.

Borotin je z Male Hane néslavněši d'edina,

deš se páli šlihovice a deš rádi angina.

František Odvalil: Hanácké Žižka

Belo to právje před žněma –
a Prajzu všode héna,
Frolin se žene s hrabjema,
mňel za potokem sena.

No, kdepak Frolin, to bel drak !
Ten neďál jenom hobó.
Tož s lókó belo take tak.
A měl hož kopko hrobó,

gdež najedno se podivá
a vidi : chlap jak skeda,
tož burkuš, leti protivá,
a rovnó k němo teda.

A Frolin, hop ! he s patama !
jak zem be po něm slehla.
Prajz, přenda, krótil fósama –
kopka se ani nehla.

To začal ten Prajz fluchtrovat
a pré že „heraus muss a !“
a do té kopke pchat a pchat
jak rozjedená vusa.

A Frolin pořád' nic a nic,
tak jak ten rak v té díře.
Šak bel pak jeden šrám a šlic,
až nebelo to k viře.

Až najedno se zhloboka
to seno provalelo „
„A tož te tak ? Te do voka ?
He te kokrhélo!“

A drap ho he s tém vřetenem,
a žduch s něm do bahňeska –
to žbluňklo jak za kameňem –
co dál – se jenom piská.

A vrátil se jak jenerál,
šak jenom s jedným vokem.
Až po Prajzich řekl, co d'ál
na lóce za potokem.

Šak je to právje pul sta let,
co Frolin jedným kóká,
a moc se zatím zmňenil svjet,
jen Hanák né a lóka.

A mladi – vobje voče zas
Do svjeta na šeroko....
A Frolin říká : Sraz každymo vaz,
kdo ti chce vepchnót voko.

Eduard Stupka: na pola a z pole

Vozet hnuj na horni pola, eh,
to bela práca !

Taťóšek hodně naložel,
kór gdež belo hezke,
kupo hnoje na vuz vhodil
a pak zvihl deske,
ještě dále na vuz kladl,
až z něho pot kapal,
pak velezl na vrch fure,
řádne hnuj našlapal.

Gdež jož bel hnuj naložené,
vzal taťóšek kabát,
do levé roke voprat'e
a do pravé biček,
na cest'e hoďál před kravama
bičem v pracho křížek
a naše mily zlaty kravke
s vozem verazele,
jak be tatinkové práce
same rozomněle.

Z kravek bela nehodněši
naše Šimla zlatá,
keró be bel tatik nedal
za poklade svjeta.

Štrnáskráte nám telátko
každé rok přenesla
a pak pro celó rodino
mlička s máslem snesla.

Gdež mamička si s hrotkem
ke kravičce sedla,
habe jo pro nás šecke
s vd'ekem podojila,
tak se ze všech kótu svjeta
rota verojila.

Tak sme se sešle ve chlivje,
co mňele choť na mliko,
mužete si představit,
co tam belo křeko.
Každé cht'el holt prvni bet
a z hrotko se napit,
napit se a zasejc dál
po své práce kvapit.

Ho maminke sed'ele
pes Lustik a náš kocór
a též se toze t'ešele
a dávale pozor,
až maminka podoji
a dám jim na talířek,
kocór si pře tem předl
a sed'el ho dvířek,
habe mohl ven vemáznót,
gdebe ho gdo honil –
za to, že včera večir
hrnec s kamen zhodil.

Pes Lustik mňel ho v nelásce
a pořát' na ně bročel,
ale zde se sešle přátelske?
kocór nic nefočel,
ani prskal – zato předl –
ha gdež motal – pes počital,
kolek mlička do kafička –
a co zbede pro Lustička.

Vo mliko se na misce
svorňe roz'delele,
každé slopal chvilenko
a navzájem čekale.
Kocór ten ctil kravičko
jak Torci Mohameda,
dobře si hovjedomoval,
gdo ji pokoj nedá.

Gdež s hnojem pryč vodjela,
do chliva šil nezvané,
habě kravce vodlevil
a vechetal potkáne.

Kravke zatim kráčele
s vozem po d'ediňe,
pole belo daleko
na velké planiňe.

Horni pole říkale
a dobře povjed'ele,
kravičke tam s nákladem
s námahó vejele.

Naše Šimla táhla tak,
že voče vevalela
a do náhlých kopečku
v tahó až poklekala.

Často sem vid'el taťóška,
jak slze mo vehrkle,
gdež vid'el vjerny hovada
jak v tahó na zem klekle
habě svó práco provedle –
hókol veplnile,
habě k zdaró přespjele
a pole pohnojile.

Hned sem svém malém rozómkem
potřebo pochopil,
že bech mňel kravičkám pomuct –
klanico hochopil
a štochal vuz, až se
v hlavjence jeskrelo,
až se nožke prohebale
a potilo čelo.

Muj tatiček tak štochal
a tak spojenó seló
na Horni pola sme vejele,
gde k voráňó zbelo.

Vyprávění paní Nárožné z Bělé u Jevíčka (87 let)

Depak, já vám nebodo nic vekládat. Dovi, co ve scete. Já vás neznám, bješte hinam. Tak to bel váš d'ediček, teho sem znala. Deť von k nám chodil a decki pane říkal : Bodete vid'et, že bode válka, a bela. No tak ve ste jeho vnočka, no tak si sed'nite, to já vám neco povim teda. Ešle pak m^ě zdohádnete, jak so stará. M^ě jož de na sedmavosndesát. No ja, milá bracho, já jož sem vestála dost'. Já sem m^ěhela deseděti., sedn hich verustlo, šecke sem pane vechovala. Depag neskáj, debe fčel m^ěhela nekerá ženská pjed'eti, tag homře. No, a já so furt zdravá. Ešče si hovařim, hoklidem, tak co scete ? Toto bel muj moš. Ten bel pane selné. Já sem take bela klostá spiš, so po tatinkovi, depak má sestřinka, šak jo take znáte, že ja. Ta bela chodá, jak pes. Vona holt bela dvakrát na voperaco, tak neni toze zdravá. Ja, co d'elajo mi d'eti ? Dva seni još so v penzo, jeden je v Blansko, jeden ve Vopatovje. Ten je chodák bez nohe. Začal ho bolet palec, ten mo ščernal, tag mo ho hořizle, no a pak celo noho. Ale má moc hodno ženo. Nosela mo hidlo do špitálo, furt. Vzalesi cerko vod její sestre, hož je hi dvádvacet, je zam^ěstnaná jako hořednice.

Vyprávění paní Huzlíkové z Bělé (73 let)

Vite, já sem bela švadlena. Já sem šela sedmapadesát let. A decki sem říkala. Dokát' bodo šet, tak so bet na svjet'e. A fčel još nemužo, tak so homřit. To vám belo tak. Jedno v noce m^ě belo moc špatně. Nemohla sem spat. A nespala sem tře noce. Decki si do večir hostlat, ale dovi, ešle bodo spat. A tak sem se decki modlela holt za došečke, ale spat sem stenak nemohla. Tak sem řekla. Já se još modlet nebodo, deš stenak spat nemužo, te potvore došečke m^ě nic nepomáhajo. A v noce potem na m^ě te došečke přešle, a že pročpak him nadávám. A bel hich cele regiment. A šeci bele černo voblečení. A Ohrner šil vzado a nesl černe křiš. A te došečke na m^ě. A šťochale m^ě ke zd'o, a já sem do nich šťochla a rožela, abech je vid'ela. A nihde nic nebelo. Tak sem šla do kocheni, že bodo šet. A so se voblicit a vono to nende, všecko sem voblikala na robe, hlava m^ě strašně bolela a m^ě přetem jagžev nebolela. No a vote dobe so nad všeckim jak hlopá. Ó ja, šla sem g dochtorovi a von m^ě povídá. Fest m^ě zmáčknite, dal m^ě medecino, tabletke a nic. M^ěhela sem bet mrtvá hnet'. Deš já sem se holt narodila, deš bele dochtoři hlopješi.

Vyprávění pana Petra Františka z vesnice Smolná (65 let)

Tag já vám bodo vekládat vo fčelařeňó. Me máme fčel dvanástere fčele. Deš sme je krmile spiš, tak sme dale kastrólek a do toho jedlovi halózke, habe se fčelečke nehotopile. Hdo přešil, tak dostal plást medo he z voščinama. Deš nekomo bolelo f krce tak přešil a chcel za štrecet haliřu medo. Naše babička, ta bela toze hodná. Deš přešil kuškař, tag mo take dala kos. Spiš se to holt jedlo he z voščinama. A deš sme zбирale roj, tak to nebelo jak fčel do rojáčko. To sme zбирale do řečece, do té řečece bela hul převázaná špagátem a habe fčele nehotekle, tak sme na ňe střikale střikačem vodo a cingale na koso, habe meslele, že de bóřka. A pak sme je dávale do hóla, to bel vesekané z klade lepové. A deš sme je hosazovale do hóla, tak sme ho natřele balšánkem, habe to fčelkám voňelo. No a potem bela válka svjetová, mňel sem patnástere a deš sem přešil dom, tak žádný. Šecke homřele. Žensky se k temo bále hit, že je poščipó, tak voni všecke homřele. Neskáj fčelařime moderně, fókáme med medomedem a dáme si homněli roje sami, pjestojem si sami matičke a zateplojem je, a spiš sme holt vo tem vo všeckym nevjeděle.

Ja deš sem bel malé chlapec, tak sme mlátile vobili ročni mašinó. pak sme kópile gepl, to je žentór, vite, a toze se nám to libilo. V roce desátym zdekáj postavile eletriko a tak sme kópile motór a žádné nechcel strkat do mašine. Bále se, že him hořhne roce. Pak sme si to zrichtovale na řepák a bela velká šajba a řepa litala až do stropo pořezaná. Tak sme dale menši šajbo a šlo to prima. Neskáj hož take žehlime eletrikó, depak, to spiš nebévalo. Povidla take vařime na eletrice. Počkéte, nechte ešče, ješče vám povim vo přástkách. To chodile deřčata s celé dědine. Spiš se dále z leno mňeče a plátno na košole a ženském na sokně. Já take homim přist. To se večir sešlo moc chlapcu a děččat a spivalo starosvjecky pisničke. Až belo dopředeny, tak se zas vodiralo peři, babička nám ho teho vekládala pohátke vo strašedlech. Me sme se pak bále hit ven jako mali. Něvječi radost sme ale mňele, deš mňela bet zabijačka. Špélke tehďa nedostal kópit, dělale se ze setidel borovéch. Deš přešil řeznik, tak to nestřilel jak neskáj do hlave, ale vzal hrobó sekeró a tag dlóho je klókl do palece, aš se prase vomámilo, pak na ňe hópl botem na krk, natáhl mo paleco a pichl je. Spiš se pane hitrnice neďále, jenom jeleta a krópe barveny, tag zvaná bóřka. Babička nám hópekla kastról króp a na voplátko pozvala sósede, dala him vobarové polifke, pečenéch króp s masem a take krapko kořalke k temo, habe pré him po vepřovym nebelo špatně.

Pak přešle vostatke, namaškařele sme se, jeden vzal harmoniko a hrál, jeden se voblikl za medvjeda, žensky za cegánke a tři chlapi nosele mňeče s vobilim, co nám holt ledi dávale, véce, hozeny maso, špek, vobili, koblehe a každyho pozvala na večir k možece na voračko. To se spivalo, vite ? Pag vetróbile kósek a volale „fčel bode voračka“ a hrále neco na konopi, neco na len, neco zaplatime, neco zapřem. A moské mosel každó ženskó protočet a ho možekantu bel na stole taliř a mosela každá hodit na taliř penize, to je tá voračka, vite ? Pag hrále kósek „vovčáckó“, jeden dál pastěře fprostřed sálo a mnel v roci hulko a jak s ňó hoderel vo zem, tak fšeci chlapi si mosele vemňenit v tanco žensky a me sme navedle nekery žensky, habe hotekle potichó s kola, a fčel ženskéch belo málo a fčel nekery chlapi nemňele s kém tancovat. Tak mosel za pokoto hit k šentošo a kópit mišené kořalke ženském. A pak bele fšeci k ráno vopili, ha deš tancovale, nekeré párek navedle, habe se z babó svalel a fšeci dokola se svalale na ňe, jeden na drohio a řikale temo svalná.

Vyprávění Žofi Kouřilové z Bělé (28 let)

Běla v lesích pječná meslevna a v ni béval meslevec se svó ženó a mňel tře cere. Jedna běla jeho vlastní, ta se menovala Popelka a drohy dvje mo převedla drohá jeho žena, zlá macecha Popelčena. Macecha Popelko toze hotiskovala, toze jo trápila, šecké možny práce ji dávala, její nevlastni sestře mosela furt vobskakovat, furt jim pedintrovat a za to fšecker dostávala vod zlé maceche jenom bitó a hroběch nadávek. Jedneho dne pozval král hěniho s rodinó do zámko na bál. To bělo f celým domně zhono a litániji. Popelka mosela šet sestrám he maceše večerni šate. A deš přešil ten slavné deň, deš vepravila macecho s cerama do krásněch šatu a gridolin, posadila je do kočára, tak misto co be jo macecha vzala sebó, tak ji překázala te něhorši práce habe za to noc šecké hodála. Popelka se vrátila dom a dala se do práce. Přebírala hrach, haš ho teho hosnola. F tem se ji vobjevila krásná pani a za Popelčeno dobrotu ji večarovala krásné kočár s konima bíléma, voblikla jo do nádherněch šatu a střevičku, celó jo dala do puco a veslala s njo mali páže do zámko na bál. Popelko hovital sám král a princ deš jo hovid'el, tag zvostal nad její krásó načesto hōdivené. Hnet' jo vzal tancovat král a po králo princ a ten princ još jo vic z roci nepostil, jak se mo strašně libila a jak si jo celó zamiloval. Co se ale potem přehodilo. Jak Popelka hovid'ela na vježe, že se bliži dvanástá hodina, vetrhla se princovi z nároči a hotikala po schodech pryč a dom. Jak tag hotikala po těch zámeckých schodech, vezol se ji jeden střeviček a tag zvostal princovi z celé Popelke jenom ten jeden střeviček. Král poslal posle po celé zami hledat to krásnó difko, keré be pasoval akorát na noho ten střeviček. Posle he s princem jezdile po celé zemi, ale žádná difka ten střeviček na noho nedostala. Aš přejele k té hájovně, tag hnet' macecha nastrčela svi cere, habe střeviček vobole. Macecha svém cerám hečmala nohe do střevičko, jak jenom mohla, ale přece jenom nic platny to nebelo. Još ch'ele vodejet, deš princ hovid'el maló Popelko a povídá : „Deť ve máte ještě jedno ceró, honem si pot' skoset ten střevic !“ Sotvá dal střeviček Popelce na noho, pasoval ji jak nikomo f celé zemi. A tak jo princ poznal a plně radosti si jo vodvezl na hrad.

Vyprávění paní Skácelové z Březin (28 let)

So z gronto, třinásty dí'e. Deset je nás na ževó a tře d'efčata homřele. Jedna běla još třejadvacetiletá, mňela akorát před svajbó a drohy dvje homřele ješče mali, pulročni. To vite. Na takovym gront'e, gde je plno práce, se z d'eckama nemazlijó tak jako hinde ve mňest'e. Deš sem běla ješče mali d'ecker, mňele mňe na vopatrování vo neco starši mi bratři. ťi mňe strčele do hōhrabečňáka, zapřele nehde do kótka, abech se nemohla převrátit a hotekle hrát na rado nebo na šmikanó a já sem se mohla v hōhrabečňáko třeba hořvat. No a potem, deš sem chodila do škole, tak sem zasějč mosela pomáhat mamince, ta pro to práco ťeškó načesto vonemocňela a dostala dno a chodila jenom z hulkó. Tak takovy devitiletý d'ecker, jak sem běla, moselo všecko dřivi nanoset, a to vite na gront'e se teho málo nenosi, protože je potřeba

vařet nejenom pro ledi, ale take pro dobetek. Sotvá sem školo vechodila, tag sem zvostala još pořát pře té selské robotě. To je jenom vod rána, deš se človjek probodi a než de zase spat, tag je pořád jen práca a práca a zas práca. Deš mñe belo třejadvacet let, tag sem se vdala a neskáj još mám tři d'efčata a přesto ještě pořát chodim pomáhat na gront a još meslim do smrti té práce nenechám.

Vypráví pan Továrek z Bělé –Malonína (65 let)

Vo válce, bůže, to je celá histórije ! Já sem prodělal prvni svjetovó vojno a bel sem na talijánské frontě, votkát sme dostale dovolenó. Protože sme mñele hlad a bido, tak sem take kóřel, ačkolev hináč nekóřim, to jen belo z hlado. Deš sem přešel dom, belo na jaře v sednástym roko, tak sem přeměšlel, jak se z toho vezot, abech nemosel zpátky na fronto. No tak sme řezale dřevo na cirkulárce doma, a pře tēm sem si schválñe hořezal pul praviho palca. Podivéte se ! Meslel sem, že mñe postijó dom, ale nebelo to tak. Vešetřovalē mñe, třeba he v noce, na fronto sem mosel zpátky, ale nechale mñe kos za frontó. Léčel sem si to sám, protože sem přetēm bel ho sanite. Po vojñe, deš sem přešil dom, tak sem začal samostatñe hospodařet. V roko devatenástym bele volbe vobecni, tak sem bel zvolenē námñestkem starostē, starostó bel řidici hočetel Karafiját. F té dobje začala se stavjet vokresni selnica Jevičko-Bjelá, Březena a Smolno-Velky Vopatovice. Protože řidiciho Karafijáta jako starosto to honavovalo, tak cely řizeni této stavbe předal mñe a já sem mosel jako vobecni funkcijonář postarace vo věkop pozemko v této stavbje. Stavba bela rozvržená jako stavba nózová na pjet let. Vobec mosela toto stavbo sama financovat a nemñela k temo dost' finančnich prostřetku tak se zadložela na třestadeset tisíc korun. Stavba sama pokračovala podle pláno a névječi těžkost'ó belo, deš se stavba dostala až do d'edine k malonskymo potoko a přes ñé pot Skácelove halde. Tenkrát sem bel pomalo bezradné, jeden vobčan nechťel popostit na selnicu ze své zehrade nic. Bel sem donocenē pohožet takovéh slof, že sem se pomalo steďel a pak přece povolel. Deš bela selnica postavená a evidenčni geometr zamñeřoval vestóply pozemke, vokázalo se, že dotečné vobčan má ešče třinást plošných metru vobecnich. Totok jen tak vo selnicē. Deš se scelovale lóka, tak sme přešle na jedno lóko, hde bela bařena, červené res. Mñele sme skóšet bonito a dotečné majitel nám začal nadávat, co že mo tam šlapem po trávje. S celé lóke ve starym stavje mñel maló furko keselyho sena a mosel všecko vodnášet k cestě. Po sceleňó a provedenē melijorace a regulace potoka mohl jezdit po celé lóce a mñel tam decky velkó furo pjeknyho sena, ale to još nenadával.

Úryvky z různých dialogů na Jevíčsku

V tem dyščo se nemuže d'elat. Depak v takovym lejáko. Ráno bude bestak zaséc čondat ze střech.

Vloni fčelěšim časem nás vočkovale.

A koleknást vozu tam belo !

Još je f penzó, pane, ten se má !

Dávale mňe furt ten injekci f tem špitálo.

Nechte još to cancáni hlópy.

Já jen homejo ten lavór, hotře se tam.

Jak néni pára hnet', tak potem još to nende.

Tak sem jen poslóchala hódere na hodinách.

Dě to do té cimře.

Von si veďelá hruzo peñez.

To d'ecko je strašné lotr, spodi hde co.

Mám nové kabát, ale ten nic nepasoje. Ten krěčiř mňe tam dal vatelin a fčel je to takovy helmaty.

Ta má hlasisko !

Nehnikéte se d'ecka furt, deť je to hruza !

Staré mňe povidal, abech mo kópila gořalo. Řiká, jak človjek krapko nevepije, tak furt scipe.

Vite, ta Skómalka, to je vedřidoch ženská, ta vo každym něco vi. Ale sama si vo sobje mešli, že je hotové aňd'el. Třeba vonehdá, povjesela sem fjertoch na plot a još mňe pomlóvala, že nehomim ani pořádně veprat, a sama nevepere mešlim jak je rok dlóhé, a má špine po kolena.

Fčel si skrótím vlase do rólke a je po parád'e, depag jak za svobodna !

Začne jen mrholet, jen trocho mhlě a još se to patle !

Malohanácké texty

Mgr. František Václavek

Region Moravskotřebovska a Jevíčka, 2012

NEPRODEJNÉ